

ACC. N:R. M. 8289:1-5.

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
Socken: Väckelsång Berättat av:
Uppteckningsår: 1942. Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ivar Lill

Atlas över Svenskt Folkkultur.
Etnologiska avdelningen.

Fråge lista, sektion III, nr. 8.

Svedjebruk.

Etn III:8

Skriv endast på denna sida!

Frågelista, sektion III, nr. 8.

Spedjebruk.

- 1.-2. Uppgifterna gälla hela Träckel-
sängs socken och jordbruk i
storlek av $\frac{1}{8}$ och $\frac{1}{4}$ mantal,
eller med en areal av omkring
50 - 200 tunnland.
3. Spedjebruk har förekommit.
I äldre tid har det varit vanligt
att bränna "kössti", men sedan
blev sällsyntare längre fram-
åt och upphörde så där på
1800-talet, i en del byar ännu
tidigare. De redskap som mest
kommit till användning på
"smesfällan" (det avbrända området)

ha varit hacka och fällkratts.
Flackan användes att hacka om
torven och hacka ner potatis
och kraftan till att mylla ner
såden mellan stubbar och stenar.
Fällkrattan var ett primitivt
redskap tillverkad av en
unggran, vars nedre lått sitt-
ande grenar på en sida läm-
nats kvar med omkring 2 dm.
långa pinnar. Man hade också
kratts med inborrade lösa pinnar.
Lyftet med svedjandet var både
att få skörd ett par gånger
och sedan bättre bete.
När man bränd av fällan och
sedan röjt av kvarblivna "lappa"
(bränder), den s. k. smedveden som

användes än hägna omkring
odlingen med, så hakade man
på våren ner potatis i askan
och torven. "Prinapåsen", som så-
dan potatis kallades, blev stora
och klara och lär ha haft god
smak. När potatisen skördats
på härten sådde man råg där,
"bränaråj". Och rågen myllades
ner med fällkrattan. Man kunde
göra detta bättre med ett sådant
redskap än med harv.
Man har också berättat, att det
någon gång hänt att rågen
såddes innan potatisen plockats
upp. Man har då myllat rågen
på samma gång potatisen
hackats upp. Vanligen tog man

endast dessa båda grödor på sved-
jelandet. Sen därefter blev där
bra gräs och nytt svedjeland
trade man i ordning på annat
ställe, där man hade samma växtföljd.
Svedjerna voro privata företag.
Det var endast smärre områden
som svedjades ib gängen, man
hade ju den fasta åkerjorden och
svedjandet var en jordbruksmetod
vid sidan om. Någon bestämd
ordningsföljd på svedjandet,
d. v. s. att man efter vissa år
återkommit till samma plats,
lär man ej haft.

4. A. En gammal man har berättat
om en annan svedjemetod.
I gårdan Flörsaryk påfördes

torv av mossjord på gammal
åkerjord. Torven utbreddes och
påbändes och med askan refter
torven skulle jorden "kläckas" (gödas).

Detta var nog endast ett experiment

4. B. Det under 3 beskrivna har varit
det vanligaste.

5. A. — — —

B. Avser tiden 1850 - 1900.

C. Man kan ej ange någon person
som börjadt med svedjande.

D. Goedjebruk har använts före år
1850, och det är tydligen en forntida
jordbruksmetod att döma av de
många hackeror som finns i skogs-
och ångsmark.

6. Många av socknens äldre, bl. a.
forparen Aug. Karlsson, Fiskestad, född 1859.